

ใบความรู้ เรื่อง บทอาขยาน

๑. บทอาขยาน

๑.๑ ความหมายและประเภทของบทอาขยาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้นิยามคำ “อาขยาน” ไว้ว่า บทท่องจำ การบอกเล่า การบอกการสวด เรื่อง นิทาน “อาขยาน” อ่านออกเสียงได้ ๒ อย่าง คือ อา – ชะ – หยาน หรือ อา – ชะ – ยาน

บทอาขยานที่ให้นักเรียนท่องจำนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ บทอาขยานที่เป็นบทหลัก บทรอง และบทเลือกอิสระ

บทหลัก หมายถึง บทอาขยานที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนนำไปท่องจำ เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ

บทรอง หมายถึง บทอาขยานที่ครูผู้สอนหรือสถานศึกษาเป็นผู้ที่กำหนดให้นักเรียนท่องจำ เสริมจากบทอาขยานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (บทหลัก) เป็นบทร้อยกรองที่มีลักษณะตรงตามหลักเกณฑ์

การคัดเลือกบทอาขยาน อาจเป็นบทร้อยกรองที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก คำวขอพญา เพลงชาनोंง เพลงเรือ บทกวีร่วมสมัยที่มีคุณค่า

บทเลือกอิสระ หมายถึง บทอาขยานที่นักเรียนแต่ละคนเลือกสรรมาท่องจำเองด้วยความสมัครใจ หรือด้วยความชื่นชอบ อาจเป็นบทร้อยกรองที่มีผู้แต่งไว้ หรือเป็นบทร้อยกรองที่นักเรียนแต่งขึ้นเอง หรือผู้ปกครองเป็นผู้แต่งขึ้นก็ได้ แต่ต้องบอกได้ว่ามีเหตุผลอย่างไรจึงเลือกบทร้อยกรองนั้น ๆ มา ท่องจำเป็นบทอาขยานของตนเอง โดยความเห็นชอบของครูผู้สอนหรือสถานศึกษา

บทร้อยกรองที่จะคัดเลือกให้เป็นบทรองและบทเลือกอิสระ ควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีเนื้อหา ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย
๒. มีความยาวพอเหมาะ พอควร
๓. มีคุณธรรม คติธรรม ให้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงาม
๔. มีสุนทรียภาพทางภาษา
๕. มีความถูกต้องตามฉันทลักษณ์
๖. มีรูปแบบที่หลากหลาย

๑.๒ หลักการท่องบทอาขยาน

การท่องอาขยานทำได้ ๒ แบบ คือ การอ่านบทอาขยานตามหลักทั่วไป หรือออกเสียงแบบร้อยแก้ว และการอ่านแบบทำนองเสนาะ ดังนี้

๑.๒.๑ การท่องบทอาขยานตามหลักการทั่วไป

การท่องบทอาขยานส่วนใหญ่เป็นการท่องออกเสียง คือ ผู้ท่องเปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ในขณะที่ใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษรยึดหลักการออกเสียงเหมือนหลักการอ่านทั่วไป เพื่อให้การออกเสียงมีประสิทธิภาพ ควรฝึกฝนดังนี้

- ๑) ฝึกเปล่งเสียงให้ดังพอประมาณ ไม่ตะโกน ควรบังคับเสียง เน้นเสียง ปรับระดับเสียงสูง – ต่ำ ให้สอดคล้องกับจังหวะลีลา ท่วงทำนอง และความหมายของเนื้อหาที่อ่าน
- ๒) ท่องด้วยเสียงที่ชัดเจน แจ่มใส ไพเราะ มีกระแสเสียงเดียว ไม่แตกพร่า เปล่งเสียงออกจากลำคอ โดยตรงด้วยความมั่นใจ
- ๓) ท่องออกเสียงให้ถูกอักขรวิธี และต้องเข้าใจเนื้อหาของบทอาขยานนี้ก่อน
- ๔) ออกเสียง ร ล คำควบกล้ำให้ถูกต้องชัดเจน
- ๕) ท่องให้ถูกจังหวะ และวรรคตอน
- ๖) ท่องให้ได้อารมณ์และความรู้สึกตามเนื้อหา